

Haar laatste station

Eerste druk, maart 2012
© 2012 Jacques Verbeek

ISBN: 978-90-484-2312-5
NUR: 340

Uitgever: Free Musketeers, Zoetermeer
www.freemusketeers.nl

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor de directe of indirecte gevolgen hiervan.

Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever worden openbaar gemaakt of verveelvoudigd, waaronder begrepen het reproduceren door middel van druk, offset, fotokopie of microfilm of in enige digitale, elektronische, optische of andere vorm of (en dit geldt zonnodig in aanvulling op het auteursrecht) het reproduceren (I) ten behoeve van een onderneming, organisatie of instelling of (II) voor eigen oefening, studie of gebruik welk(e) niet strikt privé van aard is.

Haar laatste station

Jacques Verbeek

Dit boek is geschreven tussen 2010 en 2012, het speelt zich af in de tijdspanne 1938-2016. Het is voor een klein deel geschiedkundig, maar voor het grootste deel fictie. Alle actieve personages in dit boek zijn verzonnen en eventuele gelijkenis met echt bestaande personen, al dan niet in leven, berust volledig op toeval.

Voor Stefan, altijd in ons hart

Deel 1

Hoofdstuk 1

Ik kijk uit het raam van mijn appartement, de zesde verdieping. Beneden op een paar honderd meter afstand ligt een groot gebouw met een tuin er omheen. Het Museum van Rodin. Daar staat het standbeeld van De Denker, die peinzend kijkt naar de rozenstruiken. Ik ga er af en toe heen, voor zijn beelden en de sfeer. Want ik ben ook een denker. En een piekeraar. Maar boven alles ben ik een trotse vrouw.

De avond valt over de stad, de straat is bijna verlaten. Ik heb een glas wijn in de hand, mijn metgezel na het avondeten. De toeristen zijn naar hun hotels, de bussen zijn weer vertrokken. Beneden lopen enkele Parijzenaars met tassen tegen het lichaam gedrukt, want het waait en regent. Vannacht slaap ik beter. Ik slaap altijd beter als het regent.

Ik ben na mijn werk in het Louvre en het bezoek aan het Gemeentehuis uitgestapt bij de Eiffeltoren. Het weer was toen nog zonnig en de lucht oneindig hoog. Daarvoor, vanmiddag in de pauze, waren we met zes vrouwen bij elkaar. Een collega zei tegen me: 'Valera, ik wou dat ik opnieuw kon beginnen, dan zou ik het wel weten.' We zaten na te praten na de lunch, er was een vrolijke gedachtewisseling. Ik wilde niet achter blijven en deed mee. Ik weet wanneer ik beter kan glimlachen en grappen maken dan naar buiten staren, maar in mijn hart volgde ik een andere weg. Want ik weet niet of ik opnieuw zou willen beginnen. Mijn herinneringen bestaan uit grijze rotsen en gele korenvelden, wazige gezichten en eenzame stations, daar tussendoor loop ik, een klein meisje met een ernstig gezicht.

Ik ben een uur eerder gestopt met werken. Mijn paspoort was bijna verlopen. Ik ging nog even langs het Gemeentehuis. De ambtenaar vroeg alleen of er iets gewijzigd was. Ze zag natuurlijk die dubbele naam, Valera Heine-Volkova. Ik antwoordde: 'Niets gewijzigd, ook het adres niet.' Dat antwoord leek me duidelijk genoeg. Misschien vroeg ze zich af of ik nog steeds ongehuwd was. Ach, het maakte niets uit wat ze dacht.

Bij de Seine kocht ik een stuk stokbrood met Brie en een flesje limonade bij een van de stalletjes. Dan nam ik plaats op een bankje om bij te komen. Ik had het druk op mijn werk gehad. Mijn hoofd bonkte nog wat na. Ik had besloten even nergens aan te denken. Hoewel, dat wil ik wel, maar het lukt me zelden. Ik hou van die plek aan de rivier. Het water, rustgevend. Ik kan er nooit genoeg van krijgen, van het uitzicht, de boten op de Seine, de gebouwen aan de overkant, de dunne wolken op jacht er boven. Er kwam een bejaard echtpaar, langzaam lopend. Uit een ander land zo te zien. Hun

kleren, daarom denk ik dat, Vietnam, dat zou kunnen. Of China. Ik hield het op Vietnam. Er wonen hier veel gevluchte Vietnamesen. Ik zie de oudjes nog voor me, ze maakten een korte buiging. In timide Frans zei de man: 'Mevrouw, mogen we naast u komen zitten?' Ik keek hen vermoeid aan en mompelde: 'Goed, goed.' Ik glimlachte er ook bij. Dat doe ik automatisch als anderen dat ook doen. Ze bogen nogmaals en namen keurig op het hoekje plaats. Tussen ons in stond mijn boodschappentas. Ik had wat conserven gekocht, want ik wil daarvan altijd een voorraadje hebben. Voor als mijn dochter Agnes langs komt. Of mijn verre vriend Harry. Of wanneer de oorlog onverwacht uitbreekt, je weet maar nooit. Meer familie of vrienden heb ik niet. Kennissen en collega's genoeg, maar dat versta ik niet onder vrienden.

De garage op de begane grond schuin onder mijn appartement sluit zijn deuren met een klap. Dat gebeurt iedere dag omstreeks dit uur, behalve zondag, dan zijn ze gesloten. Ik zie de eigenaar en zijn zoon het pand verlaten. Ze rijden weg. Het houdt niet op met regenen. Dat is ook de verwachting voor vanavond en vannacht. Eenmaal thuis zet ik altijd de tv aan. Voor het nieuws en het weer. En om de stilte te overwinnen, daar moet ik bij thuiskomst even aan wennen. Ondertussen rommel ik wat in de keuken. Als het journaal voorbij is doe ik de tv uit. Ik lees de krant tijdens het eten, dan heb ik dat getetter van de tv niet meer nodig. Dan ben ik ook gewend aan de stilte. Het enige waarvoor ik de tv later nog aanzet is een goede film. Zo niet, dan lees ik, met mijn benen op een andere stoel. Ik vreet boeken bij wijze van spreken. Voor het slapen gaan neem ik warme melk met honing. Die noem ik mijn zoete, trouwe vriend.

De Seine. Ik wilde er ooit een appartement hebben, vanwege het uitzicht. Dat plan had ik, in het begin, toen ik hier net woonde. Een vermogen, dat kost het aan het water, zei iedereen. En nog steeds. Maar ik deed het niet. Het is er vaak winderig heb ik gemerkt door de jaren. Dus bleef ik hier. Een prachtig appartement met een wat minder uitzicht. Goede buurt. Ik kocht het met het geld van mijn eerste appartement, in Lyon. Hoe ik daar aan kwam is een ander verhaal. Nu zou ik het makkelijk van mijn eigen spaargeld kunnen betalen. Mijn hele werkzame leven leg ik tien procent van mijn maandelijkse inkomsten opzij. Soms zelfs meer. Voor Agnes en voor mijn oude dag. In die volgorde. Alleen de belastingen weten van de hoogte van mijn spaarrekening. Ik leef sober en heb weinig nodig om te functioneren. Ik ga nooit op vakantie. Een ritje naar Agnes in Bretagne noem ik geen vakantie. Dure hobby's heb ik niet, om kleding geef ik niet echt, hoewel je dat in een modestad als Parijs niet te hard moet roepen, ook niet tegen collega's

op het werk. Voor je het weet adviseren ze subtiel eens langs te gaan bij die en die in Rue Madame of Rue Saint Sulpice.

Ik zit nog steeds te denken aan het echtpaar, ik denk, omdat ik ze zo aardig vond. Ik hoorde ze in een vreemde taal praten, bijna fluisteren, korte zinnen. De dame had een camera in haar hand. Ik zat op een gegeven moment wat weg te suffen. Toen ik mijn ogen open deed zag ik ze beiden staan. Ik had niets gemerkt, zo stilletjes deden ze alles. De heer leunde op een paraplu. Ik overwoog hen aan te bieden een foto te maken. Maar ik deed het niet. Ik was te moe. Het bonken in mijn hoofd ging maar door. Ik sloot mijn ogen om me weer te ontspannen, maar merkte al gauw dat ik het daardoor koud kreeg. Ik was ook te dun gekleed. Een boot beneden liet een signaal van vertrek horen. Misschien om nog wat toeristen te lokken. Maar ik zag niemand gehaast naar het witte trapje aan de kade rennen. De dame naast me frommelde wat in haar plastic tas en haalde er een flesje water uit. Ze gaf het aan haar man. Hij dronk. Ik zag de vrouw hem aankijken. Toen hij klaar was gaf hij de fles terug en nu dronk zij. Maar ze dronk minder dan hij.

Uit het westen kwamen steeds dikkere wolken opzetten. Toen ik mijn tas pakte om weg te gaan schoten ze beiden voor me in het gelid. Ze maakten een buiging en vroegen plechtig of ik een foto wilde maken. Ik zette de tas weer neer. Ze deden een paar stappen terug en paktten elkaars hand. Daar stonden ze, één grote glimlach. De Seine op de achtergrond. Ze bedankten me uitvoerig. Weer een lichte buiging. Toen ik me een stuk verwijderd had draaide ik me nog een keer om. Ze zaten er nog steeds, heel stil op dat bankje, nu iets meer naar het midden, maar niet opvallend veel. Het leek wel een schilderij. Ik ging terug naar mijn huis, door het park, de wind nam toe uit het noordwesten. Mijn dunne jurk waaide af en toe omhoog en ik legde mijn vrije rechterhand langs mijn zij. Ik voelde de blikken van jonge mannen op het gras en op de bankjes in het Parc du Champ de Mars. Hun blikken lieten me koud. Ik zag twee oude mannen voorbij schuifelen. De een leunde zwaar op de ander. Als twee gewonde soldaten, die ik lang geleden zag vanuit de trein. Op weg naar huis, wie zal zeggen hoe en waar.

Toen zag ik opeens de bomen in het park, de wolken openden zich nog een keer, in de stralen van de priemende namiddagzon glinsterden de blaadjes. Dat maakte me blij. Ik zag de wereld even met andere ogen. Wat zouden ze denken die reuzen daar boven? Wie weet glinsterden hun harten van mededogen voor al die wandelaars en bankzitters. Hoe zou het zijn als bomen hun emoties konden tonen? Zouden ze ook lachen en huilen om wat ze zien? Of om wat ze zelf geworden zijn? Het maakt niet uit, wat ben ik blij dat er bomen zijn.

Een moedervlek op mijn schouder was al een tijdje van kleur gaan veranderen en de huisarts had me naar een dermatoloog gestuurd. Die heeft het voor de zekerheid weggehaald en laten onderzoeken. Het was geen kanker. Hij vroeg hoe het zat met de familie, erfelijke aanleg, ouders, ooms, tantes. Maar daar kon ik geen antwoord op geven. Hij adviseerde me het in de gaten te houden en over een jaar nog eens terug te komen. Ik heb het aan niemand verteld. Ook Agnes niet. Op mijn werk hoeft niemand het te weten. Aan Harry ga ik het ook niet vertellen, dat weet ik nu al.

Het is een half jaar geleden dat ik Harry zag. Toch denk ik daar niet meer aan, aan het afscheid. Ik kijk vooruit, wat hem betreft, naar de dag dat hij terugkomt. Dat ik hem vasthoud in mijn armen. Dat hij de stilte om me heen verbreekt en tegelijk de zon laat schijnen.

Dan is er nog het verleden, dat zit weer achter me aan, ik weet het. Ik kom er nooit van af. Leden van een discussiegroep met wie ik een keer per maand over die tijd praat zeggen me, dat ik me er niet meer tegen moet verzetten. 'Probeer ermee te leven,' zegt de een. 'Zet het op papier, schrijf het van je af,' zegt een ander. 'Zeg maar wat je dwars zit,' hoor ik de groepleidster zeggen. Weer iemand anders zei me pas: 'Je herinneringen aan goede tijden zijn een rijkdom als het een tijdje wat minder gaat.' Maar ik dacht, als die goede tijden nauwelijks bestaan, wat dan? Want er zijn wel rozige flarden, maar ze zijn zo verdraaid diep in mij verborgen, als in een kelder in een ver vreemd land.

Ik was nog erg jong, toen het allemaal begon, ik kan de beelden met moeite naar boven halen, het gevoel kost veel minder moeite. Soms denk ik, dat ik de helft van die beelden fantaseer. Bij een paar glazen wijn geef ik dat grif toe. Hier in de kamer heb ik slechts een kleine witte cavia, die naar me luistert. Agnes gaf me de kooi een jaar geleden. Ach, die mensen in die discussiegroep, ze menen het goed. Ik neem nog een slok, ik loop naar de kast om mijn boek te pakken.

Ik zit al een jaar op Engelse les. Mijn huidige kennis van het Engels stelt niets voor. Naast het Oekraïens, mijn geboortetaal, ben ik vloeiend in Frans en vrij aardig nog steeds in Duits. Ik doe mijn best op mijn werk. Ik wil niet somber worden. Vooral voor mijn dochter Agnes niet. Die wordt agressief als ze het woord oorlog hoort. We hebben er een paar keer flinke ruzie om gehad. Ik ben een keer naar een lotgenotenbijeenkomst geweest. Helemaal voorbij Berlijn. In de grote vergaderzaal van een viersterrenhotel. De pers was buiten de deur gehouden. Ze hadden er lucht van gekregen, alsof we zeldzame kraaien waren. We werden afgeschermd, al werden er buiten foto's gemaakt. Ook van mij. Eenmaal binnen hadden we van hen geen last meer. Het was een prettige dag. We werden goed ontvangen en het ontbrak ons

aan niets. De eerste dag werden er lezingen gehouden. De tweede dag was er volop tijd om met elkaar in contact te komen. Ik zie het nog voor me, we zaten in een kring, ieder kon zijn of haar verhaal kwijt. Mannen en vrouwen, uit Polen, Noorwegen, Kroatië, Denemarken en Oekraïne. Maar niemand uit mijn streek. Ik heb mijn zegje gedaan. Ik weet niet of de anderen er wat aan hadden en voor mezelf of het geholpen heeft. Soms denk ik van wel.

Ik heb als kind bijna twee jaar geleefd als nazi kind in opleiding. In een wereld van leugens en bedrog. Het begon met mijn gedwongen vertrek uit Mariupol. Ik herinner me nog vaag huizen, gebouwen, landschappen, stations. Oh, wat haat ik stations. In mijn dromen zie ik perrons voorbijflitsen, met drommen mensen in bruine jassen en bruine koffers naast hen. Ik zie soldaten overal. Op perrons, in de velden, in gebouwen, zalen. Dan zie ik leeftijdgenoten, kinderen, blond of donkerblond, blauwe ogen, net als ik dus en tenslotte, weer die optrekkende treinen en al die stations. Ik hoor nog steeds bevelen, steeds weer Duitse bevelen.